

Rekreativt brug



REKREATIVT STOFBRUG

Kan man godt tage stoffer jævnlgt uden at være narkoman? Ja, mener de unge, rekreative stofbrugere, der bruger stoffer i weekenderne.

AF JOHANNE KORSDAL SØRENSEN

Denne artikel beskriver forbrug af stoffer, som det betragtes fra unge brugeres perspektiv. Det er således intentionen at vise, hvad der påvirker unges valg om at bruge stoffer i forbindelse med f.eks. fester og andre rekreative aktiviteter.

Det er almindeligt kendt, at de tidligste eksperimenter med rusmidler sker, mens unge stadig går i folkeskolen. Men et egentligt rekreativt forbrug af stoffer starter for de fleste unge først et par år senere på ungdomsuddannelserne. Det skal her indskydes, at det ifølge Sundhedsstyrelsens oplysninger fra 2002 er det ca. 22-29% af de 16-17-årige, der nogensinde har prøvet hash, ecstasy, heroin eller lignende stoffer. De stoffer, der anvendes af unge, er primært amfetamin, ecstasy, fantasy (GHB), kokain og psilocybinsvampe, men også benzodiazepiner og i mindre grad bl.a. LSD og ketamin.

Hvad er et rekreativt forbrug af stoffer? I den nyere rusmiddelforskning betragtes et forbrug af stoffer som rekreativt, når forbruget ikke er umiddelbart afhængighedsskabende og altså ikke foregår dagligt med konsekvenser for sko-

legang og arbejdsliv.^{1,2,3} Med andre ord er et rekreativt forbrug af stoffer at sammenligne med et fritidsforbrug af alkohol, som de fleste af os uden problemer afgrænser til weekender, ferier eller særlige begivenheder. På lignende vis afgrænser de fleste unge, der eksperimenterer med stoffer, deres forbrug til bestemte fridage, så det ikke påvirker hverdagens gøremål. Denne pointe er afgørende for at forstå de unges egen opfattelse af deres forbrug af stoffer og den igangværende udvikling i ungdomskulturen, hvor stoffer i stigende grad har holdt deres indtog i nattelivet, når unge går i byen for at feste sammen.

Genvej til ekstreme oplevelser

Hvorfor er stofferne blevet så populære op gennem 90-erne? Det er der ikke nogen enkel forklaring på, men en række faktorer samvirker i den sammenhæng. Eksempelvis er der op gennem 80-erne blevet sat gang i en omfattende illegal produktion (bl.a. i Holland og det tidligere Østeuropa) af eksempelvis ecstasy, som sælges i pilleform og dermed er let at indtage. Indtagelsesformen spiller en rolle, idet mange af de unge lægger klart af-

stand til narkomaner med nålen i armen. I den forstand signalerer pilleformen og i nogen grad også rygning eller snifning af stoffer et forbrug, der potentielt kan kontrolleres af rekreative stofbrugere.

Derudover har prisen på ecstasy, amfetamin og kokain været faldende i de senere år. Her spiller markedskræfternes udbud og efterspørgsel sammen på sædvanlig vis. Samtidig giver de unge udtryk for en trang til at overskride grænserne for træthed og fysisk udmattelse, hvilket opkvikkende stoffer giver mulighed for, så længe rusen opretholdes. Ønsket om at holde sig kunstigt vågen hænger sammen med ændringer i festernes udstrækning. Mest ekstreme er nok technomiljøets fester, der sjældent slutter før hen på formiddagen dagen efter, at festen startede om aftenen, og imellem varer festerne flere døgn i træk.

Jeg har lavet deltagerobservation ved technofester og kan bekræfte, at det er vanskeligt at holde sig vågen ud på de senere formiddagstimer. Dog kunne jeg klare mig med kaffe og cola. Det er vigtigt at understrege, at ikke alle i technomiljøet tager stoffer. I forbindelse med mit feltarbejde mødte jeg mange unge, der pri-

JOHANNE KORSDAL SØRENSEN
SOCIALANTROPOLOG, PH.D-STUDERENDE
VED CENTER FOR RUSMIDDELFORSKNING
SOCIOLOGISK INSTITUT, KØBENHAVNS UNIVERSITET



mært dyrker musikken og fællesskabet.

Enkelte informanter har forklaret mig, at de i kraft af den fysisk anstrengende dans kan opnå en form for eufori på kroppens egen adrenalin. Grænseoverskridende, følelsesmæssige oplevelser som denne er hurtigere at få på stoffer end ved fysisk udmattelse eller overanstrengelse. I den forstand er stofferne for mange unge en genvej til ekstreme sanselige og følelsesmæssige oplevelser, som de beskriver med ord som trance og eufori.

Under overfladen

Min undersøgelse er etnografisk og bygger som antydnet på deltagerobservation og interviews. Disse metoder satte mig i stand til at trænge ind under det overfladebillede, der ofte fremstilles i medierne af unge technofolk, som narcissister, hedonister og unge uden noget egentligt fællesskab. Jeg blev opmærksom på, at de fleste unge kommer til techno sammen med venner, som de kender fra folkeskolen, fodbold eller andre fritidsaktiviteter. Disse grupper forlader som oftest også festen sammen. Techno er altså ikke blot et individuelt projekt, hvor man danser for og med sig selv.

Under festen tales der ikke så meget, idet musikken er så høj, at det er vanskeligt at høre, hvad folk siger. Desuden er de fleste primært til techno for at danse. Under dansen foregår der en hel del kommunikation, der udveksles smil, blikke og gestikuleres med den dansende krop, hvilket er medvirkende til at skabe det fællesskab, som er en forudsætning for en god totaloplevelse af fællesskab, rus og musik³.

Efter technokoncerten tager unge ofte videre til en 'efter-fest'. 'Efter-fester' foregår både privat og mere kommercielt organiseret. Det er karakteristisk for 'efter-festerne', at musikken er mere dæmpet, hvilket gør det muligt for deltagerne at tale sammen om festen, og hvad de ellers har oplevet, siden sidst de sås. Det er lidt forskelligt, hvilket formål 'efter-festerne' tjener. For nogle er den et afslappende mellemstadium mellem to fester, mens den for andre er en afslutning af festen. Det sidste indebærer, at rusen

afsluttes. Det indebærer, at der ikke længere indtages opkvikkende stoffer som f.eks. amfetamin, ecstasy og kokain, men i stedet indtages sløvende stoffer som hash, benzodiazepiner eller lignende.

Unge rekreative stofbrugere er meget eksperimenterende. Det gælder ikke bare om at bruge et stof ad gangen, men for manges vedkommende indtages flere forskellige stoffer i løbet af en og samme fest. Flere unge fortæller om, hvordan forskellige stoffer virker sammen. Et lidt ekstremt eksempel er, at drenge, der tager ecstasy, får problemer med potensen under rusen, hvilket nogle så søger at kompensere for ved at indtage viagra. De kemiske effekter af sådanne blandinger er vanskelige - om ikke umulige - for unge selv at overskue.

At håndtere risici

Men hvordan tør unge løbe risikoen? Lidt overordnet betragtet kan unges risikohåndtering indfanges med to nøgleord: tid og tillid. I unges fortællinger om, hvordan de håndterer risikoen ved stofferne, er det centralt, at forbruget af stoffer afgrænses tidsmæssigt til bestemte fridage, så det ikke påvirker hverdagslivet. Det er afgørende for de unge at lægge afstand til misbrugere, hvis liv er styret af afhængigheden af stofferne. Desuden understreger de unge, at forbruget af stoffer er midlertidigt set i et livsperspektiv. De regner med at stoppe forbruget af stoffer, f.eks. når de finder en fast partner og evt. får børn.

Unge forklarer desuden, at det er centralt for dem at tage stoffer sammen med venner, som de har tillid til. Det gælder i særlig grad de første gange, de prøver stoffer, fordi det giver en tryghed at kunne læne sig op af venners erfaringer. Desuden stoler de unge på, at vennerne vil hjælpe dem, hvis de får en dårlig rus, eller det der er værre.

Tillid til de dealere, som de unge køber stoffer af, fremhæves også som helt centralt. Det hænger sammen med, at dealerne betragtes som en art garant for stoffernes kvalitet. Derfor køber kun få rekreative stofbrugere stoffer af tilfældige gadehandlere. De unge forklarer, at det er ved gadekøb, at man får

de dårligste stoffer og den største risiko for, at der enten er dårlig virkning eller ingen virkning overhovedet.

Erfaringsbaseret viden og forebyggelse

Opsummerende kan man sige, at erfaringsbaseret viden om at tage stoffer er udbredt blandt unge, rekreative stofbrugere. Rekreative stofbrugere går efter stoffernes positive virkninger og søger gennem forskellige former for risikohåndtering at undgå bivirkninger og dårlig rus. Rekreative stofbrugere prioriterer risikohåndtering, men altså uden at afholde sig fra stofferne, til trods for at de via myndighedernes forebyggelse bliver oplyst om stoffernes farlighed.

Når myndighederne vil kommunikere med unge om forbruget af stoffer, må de skaffe sig viden om målgruppen, nemlig viden om: Hvordan og hvorfor unge bruger stoffer. Med udgangspunkt i en sådan viden om brugernes erfaringer, kan myndighedernes kommunikation med unge om stoffer, farlighed, forebyggelse og skadesminimering målrettes. En sådan målrettet kommunikation vil i bedste fald bevirke, at myndighederne i højere grad, end det er tilfældet i dag, fanger målgruppens opmærksomhed og måske endda skaber en dialog med de unge om deres forbrug af stoffer.

LITTERATUR

- 1 Decorte, Tom. Drug Users' Perceptions of 'Controlled' and 'Uncontrolled' Use. *International Journal of Drug Policy*. Volume 12, Nr. 4, pp. 297-320. 2001.
- 2 Parker, Howard, Fiona Measham & Judith Aldridge. *Illegal Leisure. The Normalisation of Adolescent Recreational Drug Use*. Routledge. New York. 2001.
- 3 Sørensen, Johanne Korsdal. *Unge rekreative stofbrug og risikovurdering*. Center for Rusmiddelforskning. Århus. 2003.



se også:

Johanne Korsdal Sørensen: *Unge rekreative stofbrug og risikovurdering*. Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet. 2003.